

Sygn. akt VI U 1176/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 października 2013 r.

Sąd Okręgowy w Szczecinie VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie następującym:

Przewodnicząca:	SSO Monika Miller-Młyńska
Protokolant:	St. sekr. sądowy Katarzyna Herman

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 28 października 2013 r. w S.

sprawy J. B. (1)

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w S.

o prawo do świadczenia przedemerytalnego

na skutek odwołania J. B. (1)

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w S.

z dnia 28 maja 2013 roku znak: (...) - (...)

oddala odwołanie.

UZASADNIENIE

Decyzją z 28 maja 2013 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. odmówił przyznania J. B. (1) prawa do świadczenia przedemerytalnego. W uzasadnieniu organ rentowy wskazał, że z dołączonych do wniosku dokumentów wynika, że zakończenie prowadzenia działalności gospodarczej przez ubezpieczonego nie było spowodowane ogłoszeniem jego upadłości.

J. B. (1) zaskarżył powyższą decyzję, wnosząc o przyznanie mu świadczenia przedemerytalnego. Wyjaśnił, iż był zmuszony zlikwidować działalność gospodarczą z powodu jej nieopłacalności. Przyznał zarazem, że nie było w jego sprawie prowadzone postępowanie upadłościowe.

Organ rentowy wniósł o oddalenie odwołania w całości, z argumentacją jak w zaskarżonej decyzji.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

J. B. (1) urodził się w dniu (...)r.

Niesporne

W dniu 5 kwietnia 2013 r. złożył w ZUS O/S. wniosek o świadczenie przedemerytalne.

Niesporne, a nadto dowód: wniosek o świadczenie przedemerytalne - k. 1-2, plik I akt rentowych.

Na dzień złożenia wniosku J. B. udowodnił przebyte okresy składkowe i nieskładkowe wynoszące ogółem 41 lat, 11 miesięcy i 14 dni.

Niesporne, a nadto dowód: - raport z ustalenia uprawnień do świadczenia - k. 19 plik I akt rentowych.

J. B. (1) prowadził działalność gospodarczą w okresie od 1 maja 1997 r. do 31 sierpnia 2012 r. i za ten okres opłacał składki na ubezpieczenie społeczne.

Ubezpieczony zaprzestał prowadzenia działalności gospodarczej z uwagi na jej nieopłacalność. Nie ogłoszono upadłości prowadzonego przez ubezpieczonego przedsiębiorstwa. Ubezpieczony nie występował z wnioskiem o ogłoszenie upadłości.

Niesporne, a nadto dowody:

- oświadczenie z 6.04.2013 r. – k. 3 plik I akt rentowych;
- potwierdzenie ubezpieczenia - k. 14 -18plik I akt rentowych;
- raport z ustalenia uprawnień do świadczenia - k. 19 plik I akt rentowych;

J. B. (1) jest od 11 września 2012 r. zarejestrowany w Powiatowym Urzędzie Pracy w Ł. jako osoba bezrobotna, z prawem do zasiłku od dnia 19 września 2012 r.

W okresie pobierania zasiłku dla bezrobotnych ubezpieczony nie odmówił bez uzasadnionej przyczyny przyjęcia propozycji pracy.

Powiatowy Urząd Pracy w M. wydał u w dniu 4 kwietnia 2013 r. roku dokument poświadczający fakt pobierania zasiłku dla bezrobotnych. Dokument ten został złożony w organie rentowym w dniu 5 kwietnia 2013 r.

Niesporne, a nadto dowód: zaświadczenie - k. 8 plik I akt rentowych.

Sąd zważył, co następuje

Odwołanie okazało się nieuzasadnione.

Zgodnie z treścią przepisu art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 30 kwietnia 2004 roku o świadczeniach przedemerytalnych (Dz. U. z 2004 r., Nr 120, poz. 1252), prawo do świadczenia przedemerytalnego przysługuje osobie, która:

1) do dnia rozwiązania stosunku pracy lub stosunku służbowego z powodu likwidacji pracodawcy lub niewypłacalności pracodawcy, w rozumieniu przepisów o ochronie roszczeń pracowniczych w razie niewypłacalności pracodawcy, u którego była zatrudniona lub pozostawała w stosunku służbowym przez okres nie krótszy niż 6 miesięcy, ukończyła co najmniej 56 lat - kobieta oraz 61 lat - mężczyzna i posiada okres uprawniający do emerytury, wynoszący co najmniej 20 lat dla kobiet i 25 lat dla mężczyzn, lub

2) do dnia rozwiązania stosunku pracy lub stosunku służbowego z przyczyn dotyczących zakładu pracy, w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz.U. Nr 99, poz. 1001), zwanej dalej "ustawą o promocji zatrudnienia", w którym była zatrudniona przez okres nie krótszy niż 6 miesięcy, ukończyła co najmniej 55 lat - kobieta oraz 60 lat - mężczyzna oraz posiada okres uprawniający do emerytury, wynoszący co najmniej 30 lat dla kobiet i 35 lat dla mężczyzn, lub

3) do dnia ogłoszenia upadłości prowadziła nieprzerwanie i przez okres nie krótszy niż 24 miesiące pozarolniczą działalność, w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie

ubezpieczeń społecznych Dz.U. Nr 137, poz. 887, z późn. zm.), zwanej dalej "ustawą o systemie ubezpieczeń społecznych", i za ten okres opłaciła składki na ubezpieczenia społeczne oraz do dnia ogłoszenia upadłości ukończyła co najmniej 56 lat - kobieta i 61 lat - mężczyzna i posiada okres uprawniający do emerytury wynoszący co najmniej 20 lat dla kobiet i 25 lat dla mężczyzn, lub

4) zarejestrowała się we właściwym powiatowym urzędzie pracy w ciągu 30 dni od dnia ustania prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy, pobieranej nieprzerwanie przez okres co najmniej 5 lat, i do dnia, w którym ustało prawo do renty, ukończyła co najmniej 55 lat - kobieta oraz 60 lat - mężczyzna i osiągnęła okres uprawniający do emerytury wynoszący co najmniej 20 lat dla kobiet i 25 lat dla mężczyzn, lub

5) do dnia rozwiązania stosunku pracy z przyczyn dotyczących zakładu pracy, w rozumieniu przepisów ustawy o promocji zatrudnienia, w którym była zatrudniona przez okres nie krótszy niż 6 miesięcy, posiada okres uprawniający do emerytury, wynoszący co najmniej 35 lat dla kobiet i 40 lat dla mężczyzn, lub

6) do dnia 31 grudnia roku poprzedzającego rozwiązanie stosunku pracy

lub stosunku służbowego, z powodu likwidacji pracodawcy lub niewypłacalności pracodawcy, w rozumieniu przepisów o ochronie roszczeń pracowniczych w razie niewypłacalności pracodawcy, u którego była zatrudniona lub pozostawała w stosunku służbowym przez okres nie krótszy niż 6 miesięcy, posiadała okres uprawniający do emerytury wynoszący co najmniej 34 lata dla kobiet i 39 lat dla mężczyzn.

Stosownie do brzmienia art. 2 ust. 2 ustawy o świadczeniach przedemerytalnych okres uprawniający do emerytury, o którym mowa w ust. 1, uważa się okres ustalony zgodnie z przepisami art. 5-9, art. 10 ust. 1 oraz art. 11 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Z kolei przepis art. 2 ust. 3 powoływanej ustawy stanowi, iż świadczenie przedemerytalne przysługuje osobie określonej w ust. 1 po upływie co najmniej 6 miesięcy pobierania zasiłku dla bezrobotnych, o którym mowa w ustawie o promocji zatrudnienia, jeżeli osoba ta spełnia łącznie następujące warunki:

1) nadal jest zarejestrowana jako bezrobotna;

2) w okresie pobierania zasiłku dla bezrobotnych nie odmówiła bez uzasadnionej przyczyny przyjęcia propozycji odpowiedniego zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej, w rozumieniu ustawy o promocji zatrudnienia, albo zatrudnienia w ramach prac interwencyjnych lub robót publicznych;

3) złoży wniosek o przyznanie świadczenia przedemerytalnego w terminie nieprzekraczającym 30 dni od dnia wydania przez powiatowy urząd pracy dokumentu poświadczającego 6-miesięczny okres pobierania zasiłku dla bezrobotnych.

Jak z powyższego wynika art. 2 ustawy w sześciu punktach w sposób wyczerpujący wylicza kategorie osób, którym przysługuje prawo do świadczenia przedemerytalnego. Część przesłanek powstania tego uprawnienia powtarza się; są to przesłanki dotyczące wieku osoby uprawnionej ("przedemerytalnego") i stażu pracy, okresu zatrudnienia w danym zakładzie pracy albo pobierania renty z tytułu niezdolności do pracy oraz okresu opłacania składek na ubezpieczenie społeczne. Wymienione przesłanki można określić jako dotyczące samego uprawnionego. Jego dotyczy też wymóg dalszego pozostawania bez pracy, mimo wcześniejszego wykorzystania prawa do zasiłku dla bezrobotnych (art. 2 ust. 3 ustawy). Jednak warunkiem najbardziej charakterystycznym dla uzyskania świadczenia przedemerytalnego jest wystąpienie określonej w ustawie przyczyny zakończenia stosunku pracy. Art. 2 ustawy wskazuje następujące okoliczności uzasadniające powstanie prawa do świadczenia:

- likwidacja lub niewypłacalność pracodawcy (w rozumieniu przepisów o ochronie roszczeń pracowniczych w razie niewypłacalności pracodawcy) - pkt 1 i pkt 6,

- przyczyny dotyczące zakładu pracy (w rozumieniu przepisów ustawy z 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy) - pkt 2 i pkt 5,

- ogłoszenie upadłości przez osobę, która prowadziła pozarolniczą działalność (w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych; Dz. U. z 2004 r. Nr 173, poz. 1808) - pkt 3,

- zarejestrowanie się we właściwym powiatowym urzędzie pracy w ciągu 30 dni od ustania prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy - pkt 4.

Należy wyjaśnić, że ustawa z dnia 13 lipca 2006 r. o ochronie roszczeń pracowniczych w razie niewypłacalności pracodawcy pojęcie niewypłacalności pracodawcy wiąże ściśle z postępowaniem upadłościowym, stanowiąc w art. 3, że zachodzi ona, gdy: ogłoszono upadłość pracodawcy obejmującą likwidację majątku dłużnika; ogłoszono upadłość pracodawcy z możliwością zawarcia układu, zmieniono postanowienie o ogłoszeniu upadłości z możliwością zawarcia układu na postanowienie o ogłoszeniu upadłości obejmującej likwidację majątku dłużnika, oddalono wniosek o ogłoszenie upadłości pracodawcy, jeżeli jego majątek nie wystarcza na zaspokojenie kosztów postępowania, oddalono wniosek o ogłoszenie upadłości w razie stwierdzenia, że majątek dłużnika jest obciążony hipoteką, zastawem, zastawem rejestrowym, zastawem skarbowym lub hipoteką morską w takim stopniu, że pozostały jego majątek nie wystarcza na zaspokojenie kosztów postępowania. Natomiast ustawa o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy w art. 2 pkt 29 jako "przyczyny dotyczące zakładu pracy" wskazuje: w wypadku pracodawców zatrudniających mniej niż 20 pracowników - przyczyny niedotyczące pracowników; w pozostałych wypadkach - ogłoszenie upadłości pracodawcy, jego likwidację lub likwidację stanowiska pracy. "Przyczyny dotyczące zakładu pracy" w rozumieniu powołanego przepisu to także śmierć pracodawcy lub - gdy przepisy szczególne tak stanowią - przejęcie zakładu pracy przez innego pracodawcę. Przytoczone regulacje dowodzą, że prawo do świadczenia przedemerytalnego przysądza się w sytuacjach, gdy ustanie stosunku pracy nastąpiło w całkowitym oderwaniu od woli pracownika i - co więcej - w zasadzie tylko w wypadku, gdy po stronie pracodawcy występuje obiektywna przyczyna braku możliwości kontynuowania zatrudnienia lub wypłaty wynagrodzenia za pracę.

Inaczej została określona przesłanka uzyskania prawa do świadczeń przedemerytalnych w wypadku osób "prowadzących pozarolniczą działalność". Zgodnie z art. 8 ust. 6 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych) za osobę prowadzącą pozarolniczą działalność uważa się osobę prowadzącą pozarolniczą działalność gospodarczą na podstawie przepisów o działalności gospodarczej lub innych przepisów szczególnych, a także twórców i artystów oraz - pod pewnymi warunkami - osoby prowadzące działalność w zakresie wolnego zawodu a także wspólnika jednoosobowej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością oraz wspólników spółki jawnej, komandytowej lub partnerskiej. W stosunku do tych osób warunkiem ubiegania się o świadczenie przedemerytalne jest ogłoszenie upadłości. Z kolei upadłość ma zastosowanie do osób będących przedsiębiorcami, czyli - osób fizycznych, prawnych, jednostek organizacyjnych nieposiadających osobowości prawnej, które we własnym imieniu prowadzą działalność gospodarczą lub zawodową (art. 5 ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. - Prawo upadłościowe i naprawcze). Ze sformułowania przepisu art. 2 ust. 1 pkt 3 ustawy o świadczeniach przedemerytalnych oraz przepisów, do których się on odwołuje należy wnosić, że ma on zastosowanie do osób fizycznych, prowadzących we własnym imieniu działalność gospodarczą lub zawodową, które niejako same są swoimi "pracodawcami". "Unormowanie to ogranicza się pod względem podmiotowym oczywiście tylko do osób fizycznych, które w związku z wykonywaną przez siebie osobiście działalnością gospodarczą ogłaszają upadłość." (W. Maciejko, jak wyżej, s. 91). Art. 2 ust. 1 pkt 3 ma zastosowanie do osób, które nie są pracownikami, lecz - prowadząc działalność gospodarczą lub zawodową - same decydują o swojej pracy. Ich decyzja o prowadzeniu działalności lub jej zaniechaniu jest jednocześnie decyzją o podjęciu lub zaprzestaniu pracy. W wypadku tych osób warunkiem ubiegania się o świadczenie przedemerytalne jest ogłoszenie upadłości.

Jak z powyższego wynika, przesłanki powstania uprawnienia do świadczenia przedemerytalnego zostały określone odrębnie dla pracowników, rencistów i osób prowadzących działalność gospodarczą. Ustawodawca ograniczył przy tym uprawnienie do świadczenia przedemerytalnego do osób, które pozostają bez pracy z powodu trzech, dających się obiektywnie ustalić, przyczyn: ustania stosunku pracy, utraty prawa do renty oraz ogłoszenia upadłości.

Odnosząc powyższe do realiów niniejszej sprawy, Sąd zwrócił uwagę, że ubezpieczony domagał się przyznania prawa do świadczenia przedemerytalnego na podstawie art. 2 ust. 1 pkt 3 ustawy o świadczeniach przedemerytalnych,

w którym uregulowano przesłanki dotyczące przyznawania tegoż świadczenia osobom prowadzącym działalność gospodarczą. Niespornym bowiem było, że przed złożeniem wniosku w niniejszej sprawie ubezpieczony prowadził nieprzerwanie, w okresie od 1 maja 1997 r. do 31 sierpnia 2012 r., pozarolniczą działalność gospodarczą.

W sprawie poza sporem pozostawał fakt zarejestrowania się przez ubezpieczonego w charakterze bezrobotnego, pobierania przez niego przez wymagany okres 6 miesięcy zasiłku dla bezrobotnych (od dnia 19 września 2012 r.), nie odmawiania propozycjom zatrudnienia w okresie zasiłkowym oraz złożenia wniosku o przyznanie świadczenia przedemerytalnego w terminie nieprzekraczającym 30 dni od wydania przez Powiatowy Urząd Pracy dokumentu poświadczającego co najmniej 6-miesięczny okres pobierania zasiłku dla bezrobotnych. Poza sporem w niniejszej sprawie pozostawało również, że ubezpieczony udowodnił wystarczający okres ubezpieczenia (41 lat 11 miesięcy i 14 dni) oraz że przed zgłoszeniem wniosku o świadczenie przedemerytalne prowadził działalność gospodarczą nieprzerwanie przez okres nie krótszy niż 24 miesiące i za ten okres opłacił składki (ubezpieczony pozarolniczą działalność gospodarczą prowadził przez 15 lat, 3 miesiące i 6 dni), a także fakt, że w dniu 28 lipca 2012 r. ukończył 61 lat. Okoliczności te znajdowały również odzwierciedlenie w zgromadzonym w niniejszym postępowaniu materiale dowodowym, w szczególności w dokumentach złożonych przez ubezpieczonego do akt rentowych, uznanych przez Sąd za wiarygodne, jako że zostały one sporządzone w sposób rzetelny, przez uprawnione do tego osoby, a ich treść nie była w toku procesu kwestionowana.

Organ rentowy uznał jednak, że ubezpieczony nie spełniła kolejnej przesłanki uprawniającej go do ewentualnego otrzymania prawa do świadczenia przedemerytalnego tj. nie wykazał, że ustanie okresu aktywności zawodowej (prowadzenia działalności gospodarczej) było spowodowane ogłoszeniem upadłości. Ubezpieczony z kolei stał na stanowisku, że wystarczające jest wykazanie, że zakończył prowadzenie działalności gospodarczej z przyczyn jej nierentowności.

Mając na uwadze powyższe, wymaga podkreślenia, że w ocenie Sądu w świetle przepisu art. 2 ust. 1 pkt 3 ustawy o świadczeniach przedemerytalnych, w wypadku osoby prowadzącej działalność gospodarczą konieczne jest ogłoszenie upadłości, nie wystarczy zaprzestanie działalności z powodu jej nierentowności. Proponowane przez ubezpieczonego kryterium nierentowności prowadzonej przez niego działalności gospodarczej nie jest bowiem dostatecznie wymierne. Najogólniej ujmując, rentowność to osiąganie dodatniego wyniku finansowego; jej odwrotnością jest deficytowość, powstająca w wypadku straty, czyli ujemnego wyniku finansowego przedsiębiorstwa. Określenie rentowności przedsiębiorstwa z ekonomicznego punktu widzenia jest przy tym zadaniem rachunkowym, przebiegającym według ściśle określonych wzorów, które różnią się w zależności od stosowanej metody analizy rentowności. Wydaje się, że w takim właśnie, potocznym znaczeniu, ubezpieczony posługuje się omawianym terminem. Jest jednak oczywiste, że ustawa nie mogłaby uzależniać uprawnień do świadczeń przedemerytalnych od potocznego niewymiernego kryterium. Uzależnienie prawa do świadczenia przedemerytalnego od rentowności wymagałoby odwołania się w ustawie do ściśle oznaczonego pojęcia ekonomicznego, precyzyjnego określenia o jaką rentowność chodzi, wskazania sposobu jej ustalania na potrzeby różnych typów działalności gospodarczej oraz wskazania progu deficytowości, decydującego o powstaniu uprawnienia. Wobec faktu, że rentowność przedsiębiorstwa może się zmieniać w czasie, trzeba by też określić wymagany minimalny okres jej trwania a także ustalić, w jakim zakresie należy brać pod uwagę perspektywę poprawy rentowności (np. związaną z sezonowym charakterem działalności). W istocie, należałoby zdecydować, w jakich okolicznościach nierentowność danego przedsiębiorstwa staje się definitywna. Wydaje się oczywiste, że ocen w tym zakresie nie mógłby dokonywać organ przyznający świadczenia przedemerytalne, lecz ekonomista dysponujący określonymi uprawnieniami. Realizacja propozycji ubezpieczonego wymagałaby zatem wprowadzenia szerszej regulacji prawnej i powołania wyspecjalizowanego organu zajmującego się oceną rentowności przedsiębiorstw, których właściciele ubiegają się o świadczenie przedemerytalne. Zważywszy na cel, o jaki chodzi, takie rozwiązanie nie byłoby racjonalne, przede wszystkim ze względu na wysokie koszty jego stosowania. Ustawodawca przyjął rozwiązanie znacznie prostsze, opierające się na istniejących już instytucjach prawnych i procedurach: wprowadził wymaganie ogłoszenia upadłości, zakładając, że w tym wypadku przyczyna zaprzestania działalności gospodarczej i - tym samym - pozostawania bez pracy osoby ubiegającej się o świadczenie przedemerytalne będzie obiektywna, taka sama w wypadku wszystkich prowadzących działalność gospodarczą, a jej wystąpienie zostanie

sprawdzone przez sąd rozpatrujący wniosek o ogłoszenie upadłości. W wypadku osób prowadzących działalność pozarolniczą ustawodawca wymaga dowodów na to, że zainteresowany nie ma pracy ze względu na okoliczności od niego niezależne. Innymi słowy: "zwalnia się" nie z powodu braku chęci do dalszej pracy czy kalkulacji, z której wynika, że pobieranie świadczenia przedemerytalnego będzie korzystniejsze niż korzyści z prowadzonej działalności, lecz ze względu na drastyczną sytuację prowadzonego przez siebie przedsiębiorstwa. Ustawodawca uznał przy tym, że właściwym dowodem takiej sytuacji jest ogłoszenie upadłości. Jest to obiektywne kryterium oceny sytuacji ekonomicznej w odniesieniu do przedsiębiorcy. Pozwala ono w sposób jednoznaczny ustalić, kiedy osoba prowadząca pozarolniczą działalność "pozostaje bez pracy nie z własnej woli". (tak zresztą uznał także Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 20 listopada 2006 r., w sprawie o sygn. akt SK 66/06, w którym badał zgodność z Konstytucją przepisu właśnie art. 2 ust. 1 pkt 3 ustawy o świadczeniach przedemerytalnych).

W konsekwencji, nie można podzielić zarzutu ubezpieczonego, że wystarczającą przesłanką dla przyznania mu świadczenia przedemerytalnego była okoliczność, że zaprzestał prowadzenia działalności gospodarczej z powodu jej nieopłacalności. W świetle jednoznacznego brzmienia przepisu art. 2 ust. 1 pkt 3 ustawy o świadczeniach przedemerytalnych konieczne było wykazanie, że ogłoszono upadłość prowadzonego przez ubezpieczonego przedsiębiorstwa. Skoro zatem niespornym w sprawie było, że nie ogłoszono upadłości prowadzonego przez ubezpieczonego przedsiębiorstwa, jak również niespornym było, że ubezpieczony nie występował z wnioskiem o ogłoszenie upadłości (przyznał to sam ubezpieczony) stwierdzić należało, że decyzja organu rentowego odmawiająca J. B. (1) prawa do świadczenia emerytalnego była prawidłowa.

W tej sytuacji wobec braku podstaw do uwzględnienia odwołania, Sąd Okręgowy na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c., oddalił je jako bezzasadne.